

Doc. PhDr. Jaroslav Balvín, CSc.
Posudek na disertační práci

PhDr. Arnošt Smolík

Integrační a asimilační trend při pedagogické práci s dětmi ze sociálně specifického prostředí

Práce Arnošta Smolíka vykazuje velkou dávku odborné zkušenosti, metodické zralosti a teoretické znalosti, očividně získané dlouhodobou přípravou. Kladem je, že autor disertační práce je zařazen do týmů ministerstva školství, které usilují o analýzu problematického postavení romských dětí v komunitách vylučovaných na okraj společnosti. Ale nejen to, výstupy, které jsou vytvářeny na základě těchto analýz, jsou i intervenční strategie, které zohledňují dosavadní zkušenosti škol a občanských sdružení i státu z procesu inkluze a snahy o vymanění z exkludovaných systémů, v nichž se mnozí Romové ocitli jako v „osidlech sociálního vyloučení“.

Tento poslední termín používám zcela záměrně, protože chci poukázat na teoretická východiska, z nichž uchazeč o titul Ph.D. vychází. Jsou to východiska, která jako teoretický systém zformulovali kulturní antropologové sídlící v současné době na Západočeské univerzitě-Marek Jakoubek a Tomáš Hirt. Ti ve svých výzkumech romských komunit aplikovali dnes již padesátiletou Lewisovu teorii kultury chudoby. Ačkoliv je tato teorie kritizována jako zúžené východisko teoretických závěrů, jmenovaní kulturní antropologové jej aplikovali na romské komunity a na základě podobně zúženého výzkumu zejména v romské osadě Chminianské Jakobovany vytvořili závěry, které se snaží použít na charakteristiku problémů celé romské národnostní menšiny.

Autor disertační práce z těchto teorií vychází, avšak budiž mu přičteno ke cti, že jde ve svém myšlenkovém i výzkumném postupu svou vlastní cestou, poznačenou hlubokým humanismem a pedagogickým realismem. Označuje za nedostatečné dosavadní používání testů zralosti ve vztahu k romským dětem a přiznává za oprávněnou kritiku a odsouzení ze strany Evropského soudního dvora ve věci přílišného zařazování romských dětí do zvláštních škol (viz s. 136).

Z práce jednoznačně vyplývá, že autor je odborníkem na proces inkluzivního vzdělávání a oprávněně je zařazen do týmů ministerstva školství, které se snaží zlepšit podmínky romského žáka v situaci sociálního vyloučení.

Práce je hodnotná tím, že se zaměřuje na řešení konkrétní pedagogické situace romského žáka v podmínkách chudoby a sociálního vyloučení. To potvrzuje, že autor prokázal schopnost pro svůj výzkum vytýčit si konkrétní cíl zkoumání a systematicky je sledovat a teoreticky vyhodnotit.

Originalita autora se projevuje i v tom, že si vytýčil srovnání mezi dětmi v podmínkách slovenských osad a v podmínkách po přestěhování do prostoru českých zemí. To je ostatně velmi zajímavé téma i historicky, neboť většina českých Romů nyní pochází ze Slovenska. Na

výzkumech lze dobře prokázat podmíněnost pedagogických procesů kulturními a sociálními podmínkami, z nichž dítě pochází.

Autor disertační práce prokázal zcela jednoznačně schopnost vědecké analýzy, použití i tvorby teoretického systému, který je základem i pro specifické problémy romských žáků v českých školách.

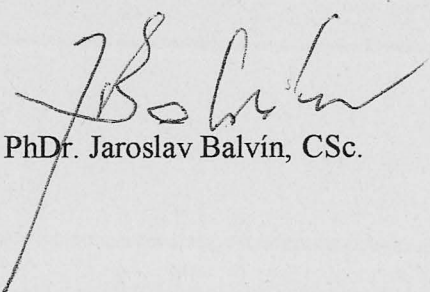
K obhajobě vytyčuje autor posudku následující otázky, které by bylo vhodné autorem disertační práce podrobněji zodpovědět:

1. Z jakých teoretických pozic jste vycházel při tvorbě disertační práce. Jak podle Vašeho soudu korespondují prokazatelně použitá kulturně antropologická východiska se zákonitostmi pedagogického procesu ve specifických podmínkách edukace romských žáků.
2. Jaké znaky má Lewisova teorie chudoby a jak souvisí se situací romských komunit v romských osadách na Slovensku. Dá se aplikovat teorie chudoby na celou romskou národnostní menšinu?
3. Jaké zaujmate stanovisko k používání IQ testů při zařazování romských dětí do speciálních tříd nebo zvláštních škol s programy pro mentálně postižené?
4. Objasněte intervenční strategie napomáhající inkluzi romského žáka a označte přesněji jejich problematičnost, jak to u některých aktivit s romskými dětmi ve své práci uvádíte.

Závěr

Disertační práci považuji za zdařilou. Autor projevilschopnost samostatné, originální teoretické i výzkumné vědecké práce. Je také znát, že byl svou vedoucí práce systematicky, dlouhodobě a kvalitně veden.

Na základě prostudovaného textu disertační práce doporučuji práci PhDr. Arnošta Smolíka k obhajobě a navrhuji udělit po obhájení titul Ph.D.

Doc. PhDr. Jaroslav Balvín, CSc.